

Petra v Praze na Poříčí; Jaroslav: 1421 správce kostela sv. Mikuláše na Starém Městě pražském – 12 *spáchachuf* (aorist) spáchali – 13 *slichuf*... *pikel* zosnovali spiknutí; *o ctné knieže*: proti Zikmundu Korybutovi – 15: protože se to nestalo s jejich souhlasem – 19 *zachovalé* počestné – 20 *zradú* zmazali zrádně potupili, očernili – 21 *jsú rád dolili* naplnili míru – 23 *jsme Polsko ztratili*: Zikmund Korybut byl doprovázen asi 1500 muži, které si přivedl s sebou do Čech – 25n.: píseň naráží na venkovské kněze, usedlé v Praze – 29: tu kárají zlořády – 30: když jim obec poskytuje podporu – 35 *by neprospěl* neudělal by nic užitečného, nic by nedokázal – 36 *ačf by* i kdyby – 37 *bez čtsla* nesčíslně, nepočítaných – 43 *očitá* zřejmá, zjevná – 44 *se smluvíta* (duál) domluví se, dohodnou se – 45: než aby nebylo podle jejich vůle – 47 *byf* aby – 49 *z svěckého sboru* ze světských účastníků spiknutí – 50 *Rozvoru*: Jan Rozvoda (Rameš) ze Stakor, ironicky nazvaný Rozvora; byl stoupencem Korybutovým, ale pak se zúčastnil spiknutí proti němu – 51 *Svojíše*: Svojše ze Zahrádky, spolu s Rozvodou Korybutův dvořan; *nebožce* nebožtíka – 53 *za obědem* u oběda – 56: aby získali maso na velikonoce – 59 *učiníta* (duál) učiníte – 60 *po mé vuofi* s mým souhlasem – 64 *brahy* nepřátele – 66 *jmú se* začnou – 67 *kněžie týňští*: z týnské fary v čele s Janem Rokycanou – 68 *s bohem* se svátostí oltářní, s tělem božím; *na rynek*: na Staroměstské náměstí před Týnem – 70: ukládá se o nás, úklady jsou namířeny proti nám – 72 *přejali* zachytili – 73 *Víšek Polák*: polský šlechtic usedlý v Praze; *Šrol Jeroným*: staroměstský konšel, kdysi přívrženec Jana Želivského – 75 *na lotrovinu* na lůzu, na pouliční dav – 79: když se v něčem cítili být v právu – 83 *tresktati* káratí – 87: farářem u sv. Michala na Starém Městě byl mistr Křišťan z Prachatic, spolu s Janem z Příbramě představitel strany umírněné; zároveň s nimi byli zajati i Petr z Mladoňovic, Prokop z Plzně aj. – 88: a jejich přívrženci – 89 *vodíchuť* (imperf.) vodili – 90 *na zlopenie* aby je utopili – 92 *vypudichu* vypudili, vyhnali – 94: ten se zbytečně namáhá – 96 *má zmatek* nedovolá se práva – 97 *František Šilink*: novoměstský konšel, odpůrce Zikmunda Korybuta – 98 *v tom kusu* v té věci – 100: ten se Rokycany nepustí – 101 *Hedvika*: Václav Hedvika, staroměstský konšel – 103 *jedne jenom*, pouze – 105 *Matěj Smolař*: staroměstský konšel – 106 *spravujeť sirotky* spravuje majetek sirotků – 107 *vypravuje* vykládá – 108: zmocňuje se jejich domů – 109 *Engliše*: Petr Payne, rodem Angličan a známý viklefovec, žijící v Čechách – 111 *z Anglantu* z Anglie – 113 *hodíť se k nim* dobře se mezi ně hodí; *Vavřinec*: Vavřinec z Březové, husitský kronikář (srov. zde na s. 494) – 114 *byf* aby – 115 *přeložiti* jinak vyložití – 117 *Štraboch*: Václav Štraboch, majitel domů „U čápů“ a „U srpů“ na Staroměstském náměstí; *tenť by rád pokoji* uvítal by, přál by si mír – 118 *za svouj statek* o svůj majetek – 119 *mysl*: jako lovcí na čekané (srov. pozn. 91 na s. 188) – 120 *s Zdenkem*: Zdenkovi Svcníkovi patřil dům Lazara Žida za kostelem sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí – 122 *viklá se* kymácí se, zmítá se – 123 *nesstojí* neodolá (kněžím) – 126: bude-li to dlouho trvat – 127: nemůže to dobře skončit – 130 *af by srozoměl* aby pochopil; *vskuoře* brzy, záhy – 131 *byf otjali* aby odňali, aby vzali do rukou – 132: aby tolik nenařizovali, nerozhodovali

Poznámky ediční

Nejvíce pozornosti věnoval husitské písní Z. Nejedlý, jehož základní dílo Počátky husitského zpěvu z r. 1907 a Dějiny husitského zpěvu z r. 1913 vyšlo v novém vydání v l. 1954-1956 (sv. 1, 2 r. 1954, sv. 3, 4, 5 r. 1955, sv. 6 r. 1956; texty písní jsou v svazku 6). Některé písně jsou otištěny v starší práci J. Feifalika, Alttscheische Leiche, Lieder und Sprüche, Sitzungsberichte der Kaiserlichen Akademie der Wis-

senschaften (philosoph.-histor. Klasse) 39, Vídeň 1862, s. 627-745. Naposledy pořídil obsažný výbor z husitské písňové tvorby J. Daňhelka, *Husitské písně*, Praha 1952.

Mnoho husitských písní je zachováno v tzv. Jistebnickém kancionále (Muz. II C 7), jehož rozboru věnoval mnoho místa ve svém díle Z. Nejedlý. Jde o svod písní ještě z 1. pol. 15. stol., ale jejich texty jsou písařem a pořadatelem zřetelně upraveny. Původnější zápisy má tzv. Roudnický kodex z 3. čtvrtiny 15. stol. (nyní v SA v Litoměřicích), ale i zde jsou mladší jazykové úpravy. Ukázky z něho (hl. písně dosud neznámé) otiskl B. Lůžek, *Po stopách husitství na Ústecku, Ústí n. L.* 1959. – F. M. Bartoš (*Kniha Z. Nejedlého o husitské písni a bohoslužbě*, Praha 1915, s. 21) vycházejí z místa, kde byl Jistebnický kancionál nalezen (Jistebnice u Tábora), spojuje jej s jistebnickým farářem Lipkem, který prý si pořídil tento kancionál jako soused Tábora a zachoval v něm „raný tábořský zpěvník, upravený z hlediska konzervativního“. Jde o neopodstatněný dohad, protože kancionál, který byl v Jistebnici nalezen, nemusil tam vzniknout.

Píseň časová

(O kněžích svatokupcích)

Rkp UK Brno Mk 93 (dř. Mikulov II 115; z 2. pol. 15. stol.), fol. 95b-97a (před písní Ten řád máme znamenati). Vyd. J. Feifalik, *Sitzungsberichte* 39, 1862, 651 až 655; J. Daňhelka, *Husit. pís.*, Praha 1952, s. 125-131. – Literatura: Z. Nejedlý, *Dějiny husit. zp.*, 2. vyd. III, Praha 1955, s. 333-334. – Jednoduchá trojveršová strofa; značka V (versus) v rkpe před v. 4, 7 atd.

V rkpe je několikrát *i m. ě*; ponecháno.

Úvod: *kterak] kterat rkp* – 1 *Ke cti] v rkpe vynecháno místo pro iniciálu K* – 3 *svatokupeckých] [watuow peckych rkp* – 14 *na čest Feif] v rkpe chybí* – 28 *každé Feif] každý rkp* – 47 *dary vzeli Feif] v rkpe chybí* – 52 *posvětili Feif] poſwieti rkp* – 67 *podýmne Daňh] poddimnie rkp* – 78 *v svoej Daňh] [wuoy rkp* – 106 *časte] časté (často?) Feif*, často *Daňh* – 109 *poručníky Feif] poczniki rkp* – 117 *klénot] klenoſt rkp* – 155 *kapely Daňh] kaplany rkp*, kaplány (kapely?) *Feif* – 167 *zlatými Feif] zlatmi rkp* – 170 *zpíevali Feif] chybí v rkpe*

Ten řád máme znamenati

Rkp UK Brno Mk 93 (dř. Mikulov II 115; z 2. pol. 15. stol.), fol. 97a/b. Vyd. J. Feifalik, *Sitzungsberichte* 39, 1862, 656-658. – Jednoduchá čtyřveršová strofa; značka V (versus) v rkpe před v. 5, 9 atd.

Ojedinelé *ů* přepsáno jako *uo* (Nedůstojněť 5, od apoštolů 48).

9 *chtěl Feif] v rkpe chybí* – 24 *lekcí Feif] lecti (lecci?) rkp* – 30 *svietie] světie Feif* – 31 *v rozličných barev Hk] a rozliczne barew rkp*, v rozličné barvy *Feif* – 74 *přístroj Feif] prziſtoy rkp* – 78 *ti] ty rkp*, *Feif* – 87 *jím Feif] gyni rkp*

Musí býti ohlášeno

List na předeštlí rkpu UK v Praze I G 14 (sborník lat. teologických traktátů z let 1415/17); dnes samostatná sign. XXIV B 1 (A). Nalezl R. Urbánek a otiskl jako bibliofilii, Praha 1945 (bez tit. listu, se zákl. údaji o skladbě). V. 9-12, zapsané v rkpe APH (dř. Kap. Praž.) D 51, fol. 305a (B), otiskl K. Höfler, *Geschichtschreiber der husit. Bewegung I*, Vídeň 1856, s. 622; srov. Z. Nejedlý, *Dějiny husit. zp.*, 2. vyd. III, Praha 1955, s. 344-345. Forma je složená trojdílná strofa; rozdělení na

versy a repetice podle dochovaného zápisu není však zcela jisté, za v. 22 pozn.: *Repeticio ut supra* (tj. v. 9-14).

11 učinili A] uczynyl B; křivdu A] hanbu B – 12 všem těm A] newiernym B – 19 sú Urb] fwu A

Antikrista tupiti

Pozdní opis v tzv. Děčínském rkpe Starých letopisů českých, opsaném Jakubem Brázdou (Brazidinem) r. 1619; dříve Thunovská knihovna v Děčíně, zn. T 2, dnes UK v Praze sign. XIX A 50, fol. 195b-196a. Úryvky písně otiskl F. M. Pelcl, Wenzel IV., díl II, s. 604 a 607 (bez udání pramene) a Z. Nejedlý, *Počátky husit. zp.*, Praha 1907, s. 423-424 (2. vyd. III, Praha 1955, s. 350); celý text z Brázdova rkpu J. V. Šimák, *Dějinné paměti okresu mnichovohradištského I, Mnich. Hradiště 1917*, s. 133-134 (*Šim*).

Jazyk opisu, do značné míry přizpůsobený jazyku zač. 17. stol., v našem otisku nearchaizujeme. Jednoduchá pětiveršová strofa. Píseň v rkpe uvedena nadpisem: *O tom sepsání proti těm lživým listům papežským falešným na odpustky a slovem Rytmy*. Zdá se, že na začátku chybí aspoň jedna sloka.

7 muk i všech] muky, všech *Šim* – 23 tržiti] držiti *rkp*; chtěce] v *rkpe* chybí – 30 pekla *Nej*] peklo *rkp* – 31 trží] drží *rkp* – 32 nedrží *rkp*] nemrzí *Šim*

(Z agitačních písní let 1412-1413)

Úryvky zapsány v rkpe APH (dř. Kap. Praž.) D 51 v anonymní protihusitské skladbě, vzniklé po r. 1432, fol. 305a-308a, passim (vyd. K. Höfler, *Geschichtschreiber der husit. Bewegung I*, Vídeň 1856, s. 621-632). Dále otiskl tyto úryvky Z. Nejedlý, *Počátky husit. zp.*, Praha 1907, s. 424-425 (2. vyd. III, Praha 1955, s. 350-352) a J. Daňhelka, *Husit. pís.*, Praha 1952, s. 133-134. Přes jisté podobnosti formální nelze tyto úryvky bezpečně spojovat v jednu píseň (zvl. ne poslední strofy), neboť např. v témž rkpe (fol. 305a) je zapsáno čtyřverší z písně *Musí býti ohlášeno...* (v. zde na s. 268): *Sbyněk kniehy spálil... popóm*; nespojuje je ani Nejedlý na uv. m. – Z literatury: V. Novotný, M. Jan Hus I, 2, Praha 1921, s. 178-181.

25 v uprémnosti] wprzemnojty *rkp*

Ó svolanie konstanské

Rkp SA Třeboň Hist. 179, fol. 6b-7a (z první čtvrtiny 15. stol., tamtéž zapsán i lat. překlad písně); o dalších zápisech, vesměs dosti pozdních, srov. V. Novotný, FRB 8, s. CXXIII n. – Vyd. poprvé Fr. Palacký, AČ 6, 1872, s. 33, dále Z. Nejedlý, *Počátky husit. zp.*, Praha 1907, s. 498-499 (2. vyd., *Dějiny husit. zp. III*, Praha 1955, s. 440-441), V. Novotný, FRB 8, Praha 1932, s. 422-424 (spolu s variantami z kancionálů z konce 15. a zač. 16. stol.), J. Daňhelka, *Husit. pís.*, Praha 1952, s. 134-136 aj. – Z literatury: Z. Nejedlý, *Dějiny husit. zp.*, 2. vyd. III, Praha 1955, s. 355-360 a V. Novotný, FRB 8, Praha 1932, s. CXXII-CXXIV. – Jednoduchá pětiveršová strofa.

28 nesmyslným *Nov* (podle *pozd. rkpů*] nešmilnym *rkp* – 31 proč ste] proczte *rkp* – 49 dokonanej *Nov*] dokonanye *rkp*

Tvorče milý, zžel se tobě

Rkp NK ve Vídni č. 4557, fol. 237b-238b (z 1. čtvrtiny 15. stol.); původní zápis je v tomto rkpe upravován jiným písařem (*var.*). Vyd. poprvé F. Menčík,

Rozmanitosti I, Jičín 1880, s. 72-75, dále Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., Praha 1913, s. 857-859 (2. vyd. VI, Praha 1956, s. 262-265), V. Novotný, FRB 8, Praha 1932, s. 428-430 (s variantami) a J. Daňhelka, Husit. pís., Praha 1952, s. 136-141 (vydáno vesměs v přepise). – Z literatury: Z. Nejedlý, cit. dílo, 2. vyd. V, Praha 1955, s. 453 až 456 a V. Novotný, cit. dílo, s. CXXVII. – Píseň je složena jednoduchou čtyřveršovou slokou.

8 božské] bozke *rkp* – 12 lživú] křivú *var.* – 21 ach, ďábelské] ó, ďablove *var.* – 23 poznají tvá] poznal svaté *var.* – 24 nechtie... jiného] nechce... jeho *var.* – 26 ká-žice] praviece *var.* – 27 neukazují] neukáží *var.* – 28 a tiem] svatým *var.* – 36 lidem sprostným] lidu sprostniemu *var.* – 37 řkúce...: „Nejste hodni] řkúce: „Nejste vy hodni *var.* – 40 požívati] přijímati *var.* – 49 jesti psáno (*pro rým*)] pšano giešti *rkp*, stojí psáno *var.* – 50 že ktož koli] ktožkolivěk *var.* – 51 svatě Kristovo] Jesuchristovo *var.* – 55 světi] svědčie *var.* – 56 jsúc písari] jsúce písarové *var.* – 60 také dávaju *Nov*] dawagi *rkp*, dávati budu *var.* – 65 jest] má býti *var.* – 69 ktož (*za tím v rkpe nadepsáno zbytečné chce*) jest najsprostnější *Nov* (*pro rým*)] nay[proštniejší] gest *rkp* – 70 urozumieš] srozumieš *var.* – 80 v nížt nemóž býti zblúzenie] v nie ižádný nemóž zblúdiť *var.* – 83 nevďeční] nezbední *var.* – 84 pohřiechu] toho hřiechu *var.* – 85-92 *verse napsány později na dolní okraj touž rukou jako var.* – 98 zemí] světě *var.* – 99 kněže... prosie] kněze... prosíš *var.* – 101 což koli] což kolivěk *var.* – 105 minuly] minulé *var.* – 106 leží] leželi *var.* – 107 neučinili] neuložili *var.* – 114 i také] k tomu *var.* – 122 nesličně] neslušně *var.*; utrácieš *var.*] vtratiš] *rkp* – 124 svatokrádectvie] svatokupectvie *var.* – 129 svatý duše] duše svatý *var.* (*a naznačeno přehození*), duchu [swaty *rkp* – 133 milovali] milovati *var.* – 134 vyznávali] vyznávati *var.* – 135 kralovali] kralovati *var.* – 136 kochali] kochati *var.*

Za textem písně je škrtnutý přípisek (*Amen, amen, amen, amen, amen, rcemež všichni amen*) a za ním napsána jedna sloka písně V nádeji boží mistr Hus Jan (v. zde s. 299), ale ve znění poněkud pozměněném.

(Bekyně)

Rkp SA Třeboň A 7, fol. 149b-150a (z pol. 15. stol.). Vydání: V. Hanka, ČČM 12, 1838, 304-305 (omylem jako závěr písně „Ženská chytrost“: Střez se toho každý člověk...); J. Feifalik, Sitzungsberichte 39, 1862, 671-672; J. Vilikovský, Staročeská lyrika, Praha 1940, s. 118-119 (vesměs v přepise). – Literatura: Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., 2. vyd. III, Praha 1955, s. 323 a J. Vilikovský, cit. ed., s. 191 (Poznámky). – Jednoduchá čtyřveršová strofa.

11 zpravujíc (*pro rým*)] zprawuge *rkp* – 29 nechodie (*pro rým*)] nechodi *rkp*

(Viklefice)

Rkp SA Třeboň A 7, fol. 155a/b (z pol. 15. stol.). Vydání: J. Feifalik, Sitzungsberichte 39, 1862, 669-671 a J. Vilikovský, Staročeská lyrika, Praha 1940, s. 120 až 122 (obě edice v přepise). – Literatura: Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., 2. vyd. III, Praha 1955, s. 334-335 a 358 a J. Vilikovský, cit. ed., s. 191-192 (Poznámky). – Jednoduchá pětiveršová strofa.

3 viklefice] nábožnice *var.* (*nadepsáno*) – 12 velmi mile hledě (*pro rým*)] mile hledie welmi *rkp* – 35 sám obierati] ji sám čisti *var.* – 48 chvátí] přichopi *var.* – 53-54 *chybějí dva verse*

Všichni posлуhajte

Skladba zapsána jednak v rkpe roudnickém, blíže nezjištěném (odtud vydal Fr. Palacký, ČČM 2, 1828, sv. 2, 70-75), jednak v rkpe Bočkově, který se rovněž nepodařilo identifikovat (odtud vydal V. Nebeský v ČČM 25, 1851, sv. 3, 116 až 121). Kromě toho otiskl skladbu K. J. Erben, Výbor II, sl. 239-244, a to v podstatě z rkpu Bočkova, doplněného na některých místech variantami z rkpu roudnického. Mezi oběma rkpy jsou značné rozdíly v pořadí veršů (v. 151-165 a 171-185 v rkpe roudnickém chybějí vůbec; v rkpe Bočkově chybí jedna strofa, v. 101-105). Vycházíme z rkpu Bočkova (*B*) a upravujeme jej podle potřeby variantami z rkpu roudnického (*R*), v obou případech však jen podle transkribovaných otisků na uv. místech a se zřetelem k našim edičním zásadám. Z variant rkpu *R* uvádíme jen obsahově zajímavé a tak závažné, že by je bylo možno považovat za lepší než čtení *B*. – Z literatury: Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., 2. vyd. III, Praha 1955, s. 360; R. Urbánek Mařík Rvačka jako protihusitský satirik, Čas. Společnosti přátel starožitností 63, 1955, 1-24; F. M. Bartoš, Z politické literatury doby husitské, Sborník historický 5, 1957, 21-30. – Forma písně je jednoduchá pětiveršová strofa.

5 v naší dálnéj *B*] v naší dobré *R* – 14 ven vyhnati *B*] všechny upokojiti *R* – 25 do Anglie na Zlú Horu *R*] na zlú Konstanskú horu *B* – 30 Hospodine *B*] Hospodin *R* – 32 Benedikta, Matěje *R*] Benedikta, Jana, Matěje *B* – 37 stodolu *B*] školu *R* – 39 do níž se schodie mnozí *B*] i z kořen ji zrušiti *R* – 45 čistí *B*] ctíti *R* – 54 kyjem, mečem, sudlicí *B*] cepem, mečem, kordem, sudlicí *R* – 56 písmo *B*] čtenie *R* – 57 lepšie, než jsú sami *B*] mnohé dobré *R* – 65 nemilosti *B*] zlosti *R* – 75 mají je za kacieře *B*] svědčí zbor svatého Vítá *R* – 96 jsú příčiny nové *B*] sú příčinili nově *R* – 98 špalci] trpalci *B*, trpaslci *R* – 99 ku podobenství vydání *B*] k náboženství daní *R* – 101-105 *chybějí v B*, *doplněny z R* – 136 Račtež *R*] Protož *B* – 138 osob *B*, *R*] způsob dvojích *Palacký v pozn.*, způsob *Erben (zbytečně)* – 142 pilné *B*] silné *R* – 146 Mnohým *B*] Světským *R* – 151-165 *chybějí v R* – 166 v méj *B*] v dobré *R* – 171-185 *chybějí v R*

Již se raduj, cierkev svatá

Rkp SA Olomouc (dř. Kap. Ol.) č. 348, fol. 103a-104a; pochází z 2. čtvrtiny 15. stol. a opis je velmi chatrný, jakoby písař nebyl Čech. Z Bočkova opisu otiskl v přepise J. Feifalik, Sitzungsberichte 39, 1862, 335-342 spolu s lat. zprávou o zpus-tošení kartuziánského kláštera na Smíchově r. 1419 a soudobou lat. předlohou, která je k české písni ve velmi volném vztahu a je zapsána v téměř rkpe bezprostředně před ní. – Čtyřveršová jednoduchá sloka s jednověšovým refrénem, který je uveden zkratkou *R*^o a opakuje se po každém čtvrtém verši.

12 najviece svému] *nadepsáno nad škrtnutým* gielo i gemu; najviece(e) svému *Feif* – 14 své nešlechetné] *přepsáno na* [wy ne]šlechetny – 18 osrdily (o]rdili) *rkp*] ohrdili *Feif* – 23 tvá húsátka] *opraveno z pův.* tve hu]ky – 41 boříte] *čtení nejisté* – 44 neřádu] *nerzad rkp* – 66 pohany *rkp*] pohané *Feif*; pobili] *čtení nejisté* – 76 ponutky] *pernútky? pomítky? Boček* – 90 Chvála] *chwa rkp*

(Bydžovští ševci)

Rukopis Mikuláše z Kozlů v UK ve Vratislavi I Q 466, fol. 28b-29a (z r. 1417). Edice: V. Hanka-V. Nebeský, Bydžovští ševci, ČČM 32, 1858, 392-394 (v přepise); J. Feifalik, Sitzungsberichte 39, 1862, 291-294 (v přepise). – Z literatury: J. Kašpar, Program reál. gymnasia v Novém Bydžově 1900; Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., 2. vyd. III, Praha 1955, s. 359-360; V. Myška, Píseň o útoku ševců na klášter v No-

vém Bydžově, sb. Hradecký kraj 1958, s. 415-418 (s nespolehlivým otiskem písně). – Pravidelná pětiveršová sloka, značka V (versus) v rkpe před v. 6, 11 atd.

73 nesmějíce] neřmygicze rkp – 78 roztrhali] roz|trhali rkp – 79 verš připsán do-
datečně na konci písně

Nuž, vy ševci viery nové

Rkp APH (dř. Kap. Praž.) E 43, na předním přidešti; pochází z pol. 15. stol. Vyd. paleograficky V. Flajšhans, Desatero ševců z roku 1421, Český lid 13, 1904, 469-470, který na skladbu už dříve upozornil ve Věstníku ČAVU 11, 1902, 308 (pozn.). – Jednoduchá pětiveršová strofa. Za textem je v rkpe lat. poznámka: *Ista cancio est composita contra hereticos, scilicet vicieftarum, qui sic omnes actus suos faciebant, ut ibi habetur, et non aliter. Ex hoc sub a. D. 1421 et ista scripta sunt in die sanctae Affrae martyris.*

Zápis je špatný, písař snad nebyl zvyklý psát česky anebo češtině vůbec nerozuměl; ukazují to četné opravy a zkomoleniny.

3 táhli] tachly rkp, c zrušeno podtečkováním – 9 mastnými Fljš] mařlymy (mařty-
my?) rkp – 10 druhé] druche rkp – 23 přidi] przyedy rkp – 24 za vrch Fljš] zwrch
rkp – 25 páté] patye rkp – 26 mistróm] miřtwm(?) rkp – 30 šesté] g řeřtye rkp – 31 Po-
žádajme rkp] Pozadaymez Fljš – 33 kvaltem] kwltem rkp – 34 mohli] moly rkp –
43 vždycy] wzdyczny rkp – 44 přieti] pzyety rkp – 47 z té] z tye rkp; dobrě]
dobrze rkp (též 48) – 53 srdce] řrdzce rkp – 54 jakžto] yakzeto rkp, opraveno z pův.
pakzeto – 55 kámen] kame rkp

Píseň duchovní

V nádeři boží mistr Hus Jan

Rkp NK ve Vídni č. 4557, fol. 207a/b (z 1. pol. 15. stol.); pozdější texty, např. tzv. kancionál Rackův v UK v Praze VI C 20, fol. 96a/b nebo kancionál Teplický z r. 1566, obsahují už mladší úpravy (varianty viz v edici V. Novotného). Edice, vesměs v přepise: F. Menčík, Rozmanitosti I, Jičín 1880, s. 84; V. Novotný, FRB 8, Praha 1932, s. 425-427; J. Daňhelka, Husit. pís., Praha 1952, s. 142-143. – Z literatury srov. A. Škarka, K vydání Husitského zpěvníku, ČČH 38, 1932, 56n. (i k následujícím písním). – Forma písně je nejistá: vydavatelé ji upravují do strof 6 (7)-veršových.

Nuž, křesťané viery pravé

Rkp tzv. Jistebnický kancionál, Muz. II C 7, s. 51-52 (z 1. pol. 15. stol.). Otiskl Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., Praha 1913, s. 804n. (2. vyd. VI, Praha 1956, s. 188-189) a J. Daňhelka, Husit. pís., Praha 1952, s. 88-90 (oba v přepise). – Literatura: Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., 2. vyd. IV, Praha 1955, s. 230-235; Dějiny čes. literatury I, Praha 1959, kap. Jistebnický kancionál (s. 238-251). – Jednoduchá pětiveršová strofa, značka V (versus) je v rkpe před v. 6, 11 atd.

Slýchal-li kto od počátka

Rkp tzv. Jistebnický kancionál, Muz. II C 7, s. 60-62. Vyd. M. Kolář, Husitské písně, Památky archeologické 9, 1874, 825-834; Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., Praha 1913, s. 798-800 (2. vyd. VI, Praha 1956, s. 180-183) a J. Daňhelka, Husit. pís., Praha 1952, s. 169-173 (vesměs v přepise). – Literatura: Z. Nejedlý, Dějiny

husit. zp., 2. vyd. IV, Praha 1955, s. 260-262, 265-268. – V rkpe jsou značky V (versus) před v. 4, 10, 13, 19 atd. pravidelně a R^o (repeticio) před v. 7, 16 atd. pravidelně, takže píseň budí dojem, že je skládána trojdílnou strofou, složenou z dvou versů a jedné repetice; Z. Nejedlý však na uv. m. vyslovuje názor, že jde spíše o prostou strofickou píseň o 36 trojverších.

14 vŕecky (*pro rým*)] wŕjeczka *rkp* – 48 swatokupeckého] [wadokupeczkeho *rkp* – 65 kněžstwa (*srov. v. 90*)] knieŕstwa *rkp*

Radujme se dočekavše

Rkp tzv. Jistebnický kancionál, Muz. II C 7, s. 89. Vyd. M. Kolář, Písně husitské, Památky archeologické 9, 1874, 825-834; Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., Praha 1913, s. 802-803 (2. vyd. VI, Praha 1956, s. 186-187) a J. Daňhelka, Husit. pís., Praha 1952, s. 177-179 (oba v přepise). – Literatura: Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., 2. vyd. IV, Praha 1955, s. 263-268. – Pravidelná trojveršová strofa, značka V (versus) před v. 4, 7 atd.

22 jezte *Nej*] geŕtye *rkp* – 30 pastýřích *rkp* (*nezřetelně*)] pastuzích *Nej*, *Daňh*

Hlásný, vuolaj bez přestání

Rkp tzv. Roudnický kodex (z 3. čtvrtiny 15. stol., dnes v SA v Litoměřicích), s. 366. Poprvé otiskl B. Lůžek, Po stopách husitství na Ústecku, Ústí n. L. 1959, s. 105-107 (v přepise, nepřesně). – Složená strofa obsahuje dvě sloky čtyřveršové a dvě repetice trojveršové; značka V (versus) v rkpe před v. 5, 15, 19 a dále před každým čtvrtým veršem, značka R^o (repeticio) před v. 9 a 12; v. 9-14 se opakovaly pokaždé po dvou slokách čtyřveršových. Před textem písně je poznámka: *Canitur prout Doroto, panno čistá.*

27 den] dne *rkp* – 40 přikrytí] przikrytie *rkp* – 58 polehčení] polechcenij *rkp* – 63 Protož] *rkp. nezřet., možno čist i Procož*

Věrní křesťané, silně doufajte

Rkp tzv. Jistebnický kancionál, Muz. II C 7, s. 96-97; pozdější, značně přepracované texty jsou v tzv. Jenském kodexu (nyní Muz. IV B 24), fol. 8a/b a v rkpe stockholmském z 16. stol. (srov. B. Dudík, Forschungen in Schweden, s. 160). Rozšířená verze a traktát o ní je v rkpe APH (dř. Kap. Praž.) N 59. Vyd. Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., Praha 1913, s. 836-838 (i s variantami z obou pozdějších zápisů a s dalšími strofami písně z Jenského kodexu, rovněž vzniklými později; 2. vyd. VI, Praha 1956, s. 235-237) a J. Daňhelka, Husit. pís., Praha 1952, s. 101-102 (oba v přepise). – Literatura: Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., 2. vyd. IV, Praha 1955, s. 295-299 (tam podrobný rozbor umělé formy písně). – Trojdílná strofa; značka V (versus) v rkpe před v. 7, 20, 26, značka R^o (repeticio) před v. 13, 32 a po v. 38, kde jsou zapsána jen slova: Na poslední etc. (ač repetice je již v. 32-38).

Kristovof jest ustavenie

Rkp tzv. Jistebnický kancionál, Muz. II C 7, s. 75-76. Vyd. Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., Praha 1913, s. 854-857 (spolu s literární předlohou této písně, která začíná slovy „Otázka nynie taková běží“ a je zapsána v rkpech vídeňské NK č. 4550, fol. 59a-64a a č. 4916, fol. 12a-15a a též v rkpe dř. mikulovském, nyní UK Brno Mk 108, fol. 279a-281a); v 2. vyd. VI, Praha 1956, s. 258-262. – Literatura: Z. Ne-

jedlý, Dějiny husit. zp., 2. vyd. V, s. 449-453; A. Škarka, Nástin dějin české slovesnosti, Praha 1955, 145n. – Jednoduchá šestiveršová strofa; značka V (versus) před v. 7, 13 atd.

24 odvečeřal] odweczorzał *rkp*

Chvalmež boha vždy dobrého

Rkp tzv. Jistebnický kancionál, Muz. II C 7, s. 55-56. Vydal Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., Praha 1913, s. 843-844 (2. vyd. VI, Praha 1956, s. 244-246), v prepise s notací. – Literatura: Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., 2. vyd. IV, Praha 1955, s. 301-303. – Trojdílná strofa, složená ze dvou trojverší a jedné rovněž trojveršové repetice; versus a repeticio se od sebe nijak formálně neliší, jen nápěvem. Značky V (versus) jsou v rkpě před každým prvním a druhým trojverším, značky R^o (repeticio) před každým třetím trojverším, tj. před v. 7, 16, 25 atd.

16 Ó přelišná] Ó přesilná *na okr. jinou rukou* – 21 v božství] w b[ftwi *rkp* – 40 nebožátka] nemluvnátka *na okr. jinou rukou* – 78 s stolu] [toli *rkp* – 80 kterým] kterých *rkp*, kterých *Nej* – 99 Řcemež] tzcemez *rkp*

Zpievaj jazyk

Rkp tzv. Jistebnický kancionál, Muz. II C 7, s. 177. Vyd. Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., Praha 1913, s. 792 (2. vyd. VI, Praha 1956, s. 170-171). – Jednoduchá šestiveršová sloka. V rkpě před textem poznámka: *Sequitur ymnus Pange lingua*.

14 s svými *Nej*] [wimy *rkp*

Píseň válečná

Slyšte, rytieři boží

Rkp tzv. Jistebnický kancionál, Muz. II C 7, s. 88-89. Vyd. M. Kolář, Písně husitské, Památky archeologické 9, 1874, 825-834; Z. Nejedlý, Počátky husit. zp., Praha 1907, s. 499-500 (2. vyd. III, Praha 1955, s. 442-443) a J. Daňhelka, Husit. pís., Praha 1952, s. 123-124 (vesměs v transkripci). – Z literatury: Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., 2. vyd. III, Praha 1955, s. 361-367 a IV, Praha 1955, s. 316-318). – Píseň je složena umělou trojdílnou strofou; podrobný rozbor formy v. u Nejedlého na uv. m. Jedenáct čtyřveršových sluk tvoří čtyři trojdílné strofy, jedna sloka, patrně repetice druhé strofy (za v. 20), chybí. V edici Daňhelkové je repetice první strofy omylem zařazena mezi první a druhý versus.

6 péči] péči *Nej*, *Daňh* – 21 zabýval *rkp*] nazýval? *Nej*, nazýval *Daňh* – 22 vzpal] zpal *rkp*

Povstaň, povstaň, Veliké Město pražské

Rkp tzv. Jistebnický kancionál, Muz. II C 7, s. 92-93. Vyd. poprvé M. Kolář, Písně husitské, Památky archeologické 9, 1874, 825-834, dále Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., Praha 1913, s. 909-910 (2. vyd. VI, Praha 1956, s. 341-342) a J. Daňhelka, Husit. pís., Praha 1952, s. 180-181 (vesměs v prepise). – Z literatury: Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., 2. vyd. IV, Praha 1955, s. 319-321 a V, Praha 1955, s. 34-35. – Píseň je složena z monorytmických trojverší, která jsou sdružena vždy po dvou v jednu strofu. Každé z obou trojverší má svůj vlastní nápěv, takže forma nápěvu je dvojitá jako při trojdílné strofě, ale versus se neopakuje. Nápěv byl – podle Z. Nejedlého na

uv. m. – patrně myšlen jako celek pro šestiverší, a nikoli pro versus a repetici, jak udává rkp. Značky V (versus) jsou v rkpe před v. 7, 13, 19 a 25, značky R^o (repeticio) před veršem 4, 10, 16, 22 a 28.

Ktož jsú boží bojovníci

Rkp tzv. Jistebnický kancionál, Muz. II C 7, s. 87-88; do jeho objevení (r. 1874) byl znám pouze text otištěný v knížce Zpráva a naučení křesťanům věrným..., Ml. Boleslav 1530, s. 166-168, od rukopisného znění značně odchylný. Text z rkpu vydal poprvé M. Kolář, Památky archeologické 9, 1874, 825-834 (paleograficky, notový zápis v příloze), dále H. Toman, Věstník KČSN 1893, č. XVI, s. 13-15, 30-36; Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., Praha 1913, s. 910-911 (2. vyd. VI, Praha 1956, s. 342-344) a J. Daňhelka, Husit. pís., Praha 1952, s. 183-184 (vesměs v přepise). – Z literatury: Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., 2. vyd. IV, Praha 1955, s. 328-348. – Trojdílnná strofa, složená ze dvou pětiveršových versů a čtyřveršové repetice; značky V (versus) jsou v rkpe před v. 6, 15, 20, 29, 34, R^o (repeticio) před v. 11, 25, 39.

14 na dolním okraji připsán jinou rukou pátý verš: Smiluj se nad námi; k němu později přidáván verš: Protož posilíte zmužile srdci svých! – 28 k druhé repetici později přidáván verš: s nímž věrný sluha rytířství dobývá – 42 k třetí repetici později přidáván pověstný závěr celé písně: Bijte, zabijte, nikoho neživte (= nešetřte, neberte do zajetí)

Dietky, v hromadu se senděme

Rkp tzv. Jistebnický kancionál, Muz. II C 7, s. 91-92. Vyd. M. Kolář, Památky archeologické 9, 1874, 825-834, dále Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., Praha 1913, s. 911-912 (spolu s notovým zápisem; 2. vyd. VI, Praha 1956, s. 344-345) a J. Daňhelka, Husit. pís., Praha 1952, s. 181-182 (vesměs v přepise). – Z literatury: Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., 2. vyd. IV, Praha 1955, s. 349-352. – O formě písně v. Nejedlý, cit. dílo, 2. vyd., s. 351: základní sloka je čtyřverší, které je doplněno dvouveršovým refrénem v šestiverší. Forma trojdílnné složené strofy je jen zdánlivá; ve skutečnosti jde o útvar dvojdílný, pro jehož složky bylo užito tradičních označení V (versus) před v. 13, 25 a R^o (repeticio) před v. 7, 19, 31. Takové útvary jsou v písni celkem tři. V repetici první části chybí dvouveršový refrén *Po nepřátelském... bratřie milí vůbec*, v druhé a v třetí části na tento refrén upozorňují v rkpe jen začáteční slova *Po nepřátelském...* s pozn. *ut supra*, odkazující na v. 17-18. V závěru písně (v rkpe označen slovem *Finis*) je ještě krátký dopěvek (v. 37) s vlastní melodii.

6 již bratři přivítajmež] *pod tím v rkpe u notového zápisu ještě varianta druhého verše refrénu*: vítajte, bratřie milí (srov. v. 18, 36)

Píseň historická

Dietky, bohu zpievajme

Text písně dochován (patrně v kusé podobě) v rkpech Husitské kroniky Vavřince z Březové, a to jednak latinských (UK v Praze I D 10, fol. 260a-346a – A; UK v Praze XI D 8, fol. 19a-99b – B), jednak v stč. překladu Vavřincovy kroniky (v pozdním rkpe Starých letopisů českých, tzv. Brazidinově z r. 1619, dříve v Thunovské knihovně v Děčíně, nyní v UK v Praze – Č). Kromě toho připomíná J. Goll, FRB 5, Praha 1893, ještě kompilaci tzv. Chronicon Universitatis Pragensis (NK ve Vídni č. 7650 – P). – Vyd. J. Goll, FRB 5, s. 389; Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., Praha 1913, s. 808 (2. vyd. VI, Praha 1956, s. 193); J. Daňhelka, Husit. pís., Praha 1952, s. 179-180

(vesměš v transkripci). – Z literatury: Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., 2. vyd. IV, Praha 1955, s. 247-248. – Náš otisk se opírá o rkp B, fol. 43a. – Pův. formu písně nelze bezpečně určit. Před v. 7 je v rkpe poznámka *Repeticio*, před v. 9 pozn. 2^a *repeticio*. Píseň je v lat. textu Vavřincovy kroniky uvedena slovy: „*Parvuli vero in crastino* (tj. po vítězství na Vítkově) *et deinceps in omnibus plateis novum carmen a presbytero Czapkone vulgariter dictatum discurrebant cantando. Cancio:...*“ (Děti však nazítří a v následujících dnech běhaly po všech ulicích, zpívající novou píseň, kterou složil v lidovém jazyku kněz Čapek.)

2 vzdajme B, Č] vzdávajme A – 3 s staršími B, Č, P] s starými A – 13-14 Chvalmež... velí přidává B, Č] Chvalmež boha a veselme se A (*pozdější rukou*)

(O zajetí Zikmunda Korybuta)

Píseň zapsána v rkpe české Pulkavovy kroniky (tzv. Lobkovickém z r. 1426) v UK v Praze XXIII F 2, s. 428-430. Otiskl V. Hanka, Starobylá skládanie, díl 5, Praha 1823, s. 228-233 a K. J. Erben, Výbor II, sl. 311-314 (oba v transkripci); paleograficky J. Gebauer, LF 11, 1884, 294-297. – Z literatury: Z. Nejedlý, Dějiny husit. zp., 2. vyd. V, Praha 1955, s. 96-97. – Jednoduchá čtyřveršová strofa se dvěma sdruženými rýmy.

15 nenie vuolí (*pro rým*)] wuolij nenie rkp – 63 ráno do Prahy] zařye „do Prahy“ ráno rkp, naznačeno přehození – 113 Vavřinec] Wawrzencz rkp – 123 nesstojí] neřtogij rkp